

A kötet második harmadában (*Féllárbocon*) mégis előtör a szerző szenvedélyessége, valamiféle petőfis, József Attilá-s romantikus düh avagy érzület, amely a szülőhazának, a magyar történelemnek szól: „Te rejtelem-ország, / édesanyám-ország, / másnak-adott-jegyesem-ország, / átokszavammal cirogatom orcád.” Barna T. Attila a huszadik századi magyar sors fájdalmas pontjaira tapint. Megteszi azt, amit ma kevesen mernek felvállalni: költőileg feldolgozni a fájdalmat, megérteni a keserűséget (*Beethoven szólt, Októberi levélhullás, Tánkok, Féllárbocon, Kód, Csián*). Egy olyan nemzedék nevében gyászol, amely szinte alkalmatlan a gyászra, nem tud elmélyülni, olyannyira felszínes. A sorok dinamikája megváltozik; ezekben a versekben a szerző már nem maradhat pusztá szemlélő, magával sodorja a költői lendület. „Felhők csörömpölnek, vonuló tankok, / hallod / üvöltetni a szélben a lombot? / Elég, elég, elég! / A nyár mindent bevallott.”

A ciklus utolsó versei kifejezetten profetikusak, mély váteszi indulatok szabadulnak el: „Íme ég a lángírás faladon, / de nem tudsz te olvasni, Babilon”; „A tér üres már, pernye kavargó, elhamvadt már – lelkekben ég a máglya! – / s kit Isten, ember végül elhagyott, / siratja őt a Sátán katonája.” Ezek az indulatok a ciklus utolsó versében, az *Áprilisi szélben* összpontosulnak, amelyben Barna T. Attila végleg (?) elveszíti nyugal-

mát és kívülállását, s hirtelen az ars poetica bevált egyes szám első személyére tér át: „forradalmát a szélnek, / őt hirdetem”.

A kötet utolsó ciklusa, a rövidke *Áprilisi szilánkok 2002* tematikájában a könyv második felének verseihez kapcsolódik; a „minden egész eltörött”, az „elvesztettség” aktualitása jellemzi (*Hazaárvulók, Hajónaplómból, Koppány, Budapest*). Barna T. Attila már nem a gyászoló ifjú, hanem a mindennapok harcát vívó, véleményformáló férfi hangján szólal meg. E szilánkok nélkül is teljes lenne a kötet, szerepeltetésük azonban jelzészzerű, akárcsak a bensőséges hangulatú, Adyt idéző záró költeményé: „Egy lány dúdolta tán kedvesének, / vagy csak a hajába belekapó szélnek, / kis magyar Ophelia, míg eltűnt a habokban – / és azóta szól, azóta halhatatlan.”

SZÉKELY GYÖNGYVÉR

(*Hungarovox Kiadó, Budapest, 2003,*
72 oldal, 1000 Ft)

BOLEMANT LÁSZLÓ:

Időszobrok

Verseskönyv és fényképalbum. Ebben az összeállításban adta közre a pozsonyi AB-ART Könyvkiadó Bolemant László kötetét. A két rész nem választható el egymástól, hi-

szén a szerzői szándék szerint a verbális és a vizuális élmény egymást segítve, mintegy támogatva hivatott létrehozni a jelentéssíkokat – a közös élmény, az idő megragadása felől és együttől attól elrugaszkodva. A szövegek illetően megerősítése dicséretes célkitűzés; az anyagi világ szavakkal és képekkel egyaránt rögzíthető.

A fentieket figyelembe véve egyáltalán nem meglepő, hogy mindösszesen tizenhét költeményt tartalmaz a kötet. Közelebbről is szemügyre véve talán akkor járunk a legjobban, ha a kötetalkotó koncepciónak engedve mintegy alá is rendelődünk annak, s megpróbálunk a szerzői irányvonalat eligazodni a szavak erdejében. S hogy ez nemcsak metaforikus szófordulat, arra a kötet nyitóverse is figyelmeztet: „jönnek, közelednek a szavak, / kövér tagjaikkal errefelé eveznek / (majd) a keményhéjú ízeltlábúak, / szarvaik között a szorítás – / a jelentés-kapocs – feketén vibrál, // a rovarok mondatokba, / szárnytoll-rendbe sorakoznak, / képversek, élő kollázsok / pihennek egymás mellett / – lepelszöveg a határon” (*Varjak, bogarak*).

Időszobrok. Már maga a cím is problematikus, hiszen a költészetet ősidők óta foglalkoztatja az időbeliség kérdése. Megragadható-e az idő? A válasz egyértelműen nem. Mérhető-e az idő? Megint csak nem. Akkor mi az, amit mérünk? Amit elérnünk,

megerntenünk, fellelnünk lehetséges az adott közegben; s ha az ezt felfejtő lírai én az idő múlását választja vezérvonalaként, nos, akkor legjobb, ha engedünk az utasításnak.

A kötetben meghatározó a környezet leírásának szerepe. Megfigyelhető a természeti képek sorjázása, amelyekben rendre a leírás mögötti terület, a lelkiállapot kifejeződése válik érdekessé: „nincs hang / ahogy elhaladok a tájban / félelmeim is csenddé oldódnak / lassan a matt anyagban // időszobrok a hó ölelésében / a fák mindig elkísérnek / ágaik mind / a délelőttök fényeit / csiszolják” (*Fák*).

A kötet másik domináns témája a szerelem. Az *Ami elválaszt*, az *Augustus 11.* és a *J.-nek* című költemények a nyilvánvaló tematika ellenére roppant nehezen értelmezhetők. Ez lehet akár szándékos is, ám az amúgy sem könnyen megragadható közegben a verstér illetően áttörtté stilizálása erősen próbára teszi az olvasó türelmét.

További gond, hogy a néhol redundáns, túljelölt verscímek funkciója nem érvényesül megfelelően a tartalmi és a címben sejtetett koncepcióhoz mérten. A versek kevés kivételtől eltekintve dátumozottak (sok helyütt napra pontosan megadják az írás időpontját), ezt pedig, a kötet egészét tekintve, semmi sem indokolja. Ugyanakkor a képek dokumentálása elmaradt; vannak olyan versek, amelyek közvetlenül kapcsol-

lódna a fotókhoz (*Fák, Tibany*), többnyire azonban kénytelenek vagyunk a képzelet erejére támaszkodni. Ez utóbbi azonban nem feltétlenül baj, sőt lehet latens szerzői instrukció is; hogy izgalmasabbá, többretegűvé teszi a kötetet, annyi bizonyos.

Ha a képekhez önmagukban közelítünk, a természettel foglalkozó fotók alapján felállítható egyfajta évszakok szerinti tematika; a túlnyomórészt fákat ábrázoló képeken mind a négy évszak felfedezhető. (Azt, hogy ehhez tematikusan megint csak nem kapcsolódnak versek, csupán zárójelben mondom.)

Összességében a könyv izgalmas kísérletnek, egyedi kiadványnak bizonyul. S hogy mennyit sikerült a szerzőnek megragadnia és megmutatnia az időből? A döntést Önökre, olvasókra bízom.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*AB-ART Könyvkiadó, Pozsony, 2003, 66 oldal, ármegjelölés nélkül*)

TORGNY LINDGREN:

A tüdőkése

A kortárs svéd író legújabb regényének eredeti címe a lefordíthatatlan *Pölsan*, az észak-svédországi Norrland jellegzetes, más területeken ismeretlen eledele. Távoli rokonság-

ban áll a kolbással és a kocsonyával; belsőségekből, többek között tüdőből készítik bárány-, disznó-, marhahús, fűszerek és egyéb hozzávalók felhasználásával. Minden település tüdőkése más ízű, más állagú. Egy-egy házi készítésű kása művészeti alkotásként viseli magán készítője keze nyomát. Megfőzésére nincs recept. A regény egyik szereplője szerint: „Egy ilyen receptet nem lehet szavakba önteni! Senki sem értené meg! Akármit nem vethetsz papírra, s a betűk kifejezőképességének is megvan a maga határa.”

1947 decemberében egy újság vidéki tudósítója nekiáll, hogy megírja aznapi, kishírből felduzzasztott jegyzetét. Híradása a falujába, Avabäckbe érkező rejtélyes német férfiról szól. A tudósító történetének elején tart, amikor kézhez veszi a nagyvárosi lap főszerkesztőjének elbocsátó levelét. Az indoklás szerint alapos utánajárás bizonyítja, hogy a valóság, amit a vidéki tudósító cikkeiben ábrázol, valójában kitaláció, a képzelet szülte. A felháborodott főszerkesztő azt is megtiltja neki, hogy ezután akár egyetlen sort is papírra vessen. Az 53 éves férfi a tiltásnak eleget téve 53 évig vár. 2000 áprilisában volt főszerkesztőjének halálhíre végre felmenti őt a tilalom alól, s a fél évszázada félbehagyott mondat közepén folytatja az írást, a messzire – immár a történelmi múltba – vezető elbeszélést. 107 éves ekkor.